

І. М. Олійченко,
к. т. н., доцент, Чернігівський державний технологічний університет

АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті проведено аналіз інформаційних ресурсів, що використовуються в органах державного управління для прийняття рішень. Дослідження свідчать, що до інформаційних ресурсів, які використовуються в державному управлінні, доцільно зарахувати всю інформацію, що циркулює або знаходиться на зберіганні в органах державної влади та місцевого самоврядування. Інформаційний ресурс розглядається як сукупність документів, фактів, знань людей, спеціальних видів інформації в інформаційних системах органів державної влади. Запропоновано принципи формування інформаційного ресурсу в державному управлінні.

The article analyses the information resources used by the state run public authorities for decision making. Researches testify that the information resources used by the public management should reasonably include all kinds of information that circulates or is stored by the state run public authorities and institutions of local government. The information resource is to be the aggregate of documents, facts, human knowledge and special types of information in the information systems of the state run public authorities. The principles of the information resource forming in the public management are offered.

Ключові слова: документи, знання, інформаційна система, інформаційний ресурс, принципи формування інформаційного ресурсу, органи державного управління, прийняття рішень, факти.

ВСТУП

У державному управлінні одним з найбільш вагомих ресурсів є ресурс інформаційний. Інформація застосовується для прийняття ефективних рішень, які є результатом функціонування системи управління. Для їх вироблення застосовується інформація, що проходить обробку в автоматизованих системах, у вигляді необхідних даних і знань надається керівникам в структурі органів влади.

Питання інформаційного забезпечення органів державного управління розглянуті в працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Бакаєва О.О., Берсуцького Я.Г., Берсуцького А.Я., Бриллюєна Л., Вінера Н., Глушкова В.М., Ешбі У., Інглєнда Дж., Калюжного Р.А., Кастлера Г., Колмогорова А.М., Корогодіна В.І., Лєпи М.М., Мартіна Н., Никитова В.А., Ніколіса Дж., Порохні В.М., Ситника В.Ф., Урсула А.Д., Шамрая В.О., Шєннона К.

Однак питання формування інформаційного ресурсу в органах державного управління розглянуті недостатньо. Тому актуальними є дослідження інформації, що надходить до органів державного управління з різних джерел, проходить відповідну обробку і надається керівникам для прийняття управлінських рішень.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою даної роботи є дослідження інформаційних ресурсів, що використовуються в органах державного управління для прийняття ефективних рішень.

Об'єктом і базою дослідження даної роботи є органи державного управління.

Предметом дослідження є теоретичні підходи до аналізу інформаційного ресурсу в інформаційних системах органів державного управління.

РЕЗУЛЬТАТИ

Закон України "Про Національну програму інформатизації" визначає поняття інформаційного ресурсу як сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) [2]. Також під ресурсами (від франц. *ressource* — допоміжний засіб) розуміють грошові кошти, цінності, запаси, можливості; джерела доходу в державному бюджеті. Розрізняють ресурси економічні (матеріальні, трудові, фінансові) і природні. Є визначення інформаційного ресурсу в різних сферах. У роботі Яєнової І.С. [6] наведено визначення інформаційного ресурсу систем управління навчальним процесом як сукупність інформаційних об'єктів, що визначають організацію навчального процесу.

Основні види інформаційних ресурсів, що законодавчо закріплені в нашій державі, надані в законі України "Про інформацію" [1], це: статистична, адміністративна, масова, про діяльність органів влади та місцевого самоврядування, правова, про особу, довідково-енциклопедичного характеру, соціологічна. Система державного управління використовує всі види

інформаційних ресурсів. Статистична інформація необхідна для отримання кількісних даних про процеси в різних сферах існування держави. Адміністративна використовується в органах державної влади для виконання своїх обов'язків. Масова інформація публічно поширюється. Вона може бути друкованою або аудіовізуальною. Масова інформація є засобом, за допомогою якого система державного управління поширює інформацію для широкого кола користувачів. Особливе місце займає інформація державних органів та місцевого самоврядування, яка має ряд ознак, які виділяють її серед інших видів інформації: офіційність, документованість, створення в процесі діяльності органів влади. Ця інформація є результатом перетворення нормативно-правової інформації і ненормативних документів органів влади. Правова інформація складається з відомостей про право і його систему. Вона документована і публічно оголошена. Правова інформація є одним з найбільш важливих джерел інформаційно-управлінської діяльності в органах державного управління. Інформація про особу є документованою або публічно оголошеною. Особа має документи, в яких фіксується ця інформація, є інформація про особу і в органах державної влади. Інформація довідково-енциклопедичного характеру несе відомості про суспільне життя та навколишнє середовище. Соціологічна — розкриває ставлення громадян до подій та явищ. Ця інформація є теж документованою та публічною. Але законодавство не дає трактування поняттю "інформаційний ресурс в державному управлінні" або "інформаційний ресурс органу державного управління".

Існує взаємозв'язок між поняттями інформаційне забезпечення, інформаційні ресурси й інформація. Інформаційні ресурси є предметом праці, яку виконують в системі управління. Інформація розглядається як продукт цієї праці. До інформаційного забезпечення належать як інформаційні ресурси й інформація, так і методи ведення інформаційної бази. Це класифікація і кодування інформації, методи організації нормативно-довідкової інформації, створення баз і банків даних. Однак такий підхід до визначення інформаційного ресурсу стосується інформаційної бази автоматизованої інформаційної системи і не враховує те, що, крім неї, існують й інші джерела інформації, які застосовуються в системі управління при ухваленні рішень. Це та інформація, носієм якої є персонал, що працює в організації, а також інформація, яка знаходиться на інших носіях, ніж ті, що застосовуються автоматизованою системою. Наприклад, матеріальні об'єкти, що використовуються як зразки, для надання більш повної інформації, ніж та, що знаходиться в документах, фотографіях, кресленнях і т. ін [3; 4; 5].

До інформаційних ресурсів, які використовуються в державному управлінні, доцільно зарахувати всю інформацію, що циркулює або знаходиться на зберіганні в органах державної влади та місцевого самоврядування. Інформаційні ресурси мають і користувачі, які

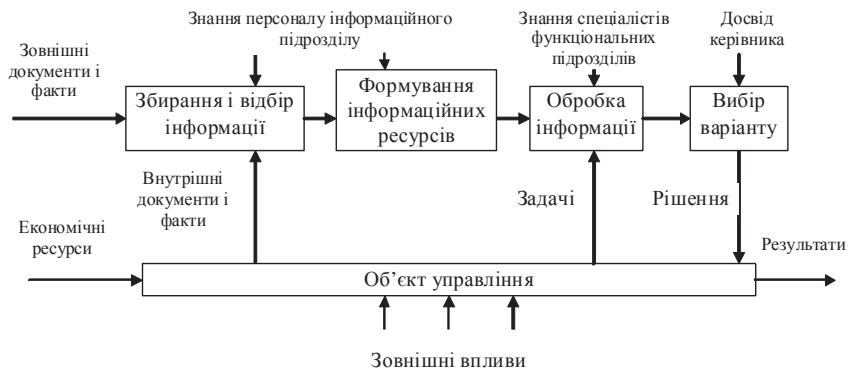

Рис. 1. Узагальнена схема функціонування інформаційної системи в органах державного управління

знаходяться у структурі цих органів. Кожен з підрозділів, що входить до складу органу державного управління, користується декількома видами інформаційних ресурсів. Це ресурси, які надають глобальні інформаційні системи, державні інформаційні ресурси, галузеві, об'єднань, організацій, що належать до сфери впливу органу державного управління, інформаційні ресурси конкретних виконавців. До інформаційних ресурсів потрібно віднести також і архівну інформацію, яка вже втратила актуальність, але може використовуватися з метою аналізу тенденцій, які мають місце в процесах, що відбуваються в об'єктах управління. Крім свого походження, ресурси різняться і за ознакою використання того або іншого носія інформації. В державному управлінні використовуються паперові та електронні носії.

Крім різних форм представлення інформаційного ресурсу, існує багато його постачальників для підтримки управлінських процесів. Постачальниками інформаційних ресурсів у державному управлінні є: глобальні, регіональні, корпоративні інформаційні мережі; органи державного управління та їх інформаційні системи; підрозділи органів державного управління; органи місцевого самоврядування; державні службовці; об'єднання, підприємства, організації; політичні формування; громадські організації; соціальні спільноти; громадяни.

Найбільш розповсюджена форма інформаційного ресурсу в системі державного управління — документи, які можуть бути паперовими або електронними. Також інформація зберігається у вигляді фактів, що зв'язані в спеціальні структури в інформаційній системі. Ще одна форма — пам'ять людей. Людина, спеціаліст є джерелом і носієм фахової інформації, яка застосовується для прийняття рішень. Тому для системи державного управління пропонується в якості інформаційних ресурсів вважати наступні їх види: документи, факти, люди, спеціальні види інформаційних ресурсів.

Узагальнена схема функціонування інформаційної системи в органах державного управління показана на рис. 1. Схема відображає процедури роботи з інформацією, що відбуваються в автоматизованій системі, яка забезпечує керівників інформацією для прийняття рішень для здійснення впливів на об'єкт управління будь-якого рівня.

Інформаційна система формує свій інформаційний

ресурс шляхом збору інформації із зовнішнього і внутрішнього середовищ. Інформація надходить у вигляді документів і фактів, що проходять відбір за критеріями репрезентативності, точності, своєчасності, актуальності, достатності, дієвості. Відібрана інформація використовується для формування інформаційних ресурсів. На етапах збирання і відбору ці операції здійснює персонал, відповідальний за інформаційне забезпечення системи. Також він займається і формуванням інформаційних ресурсів. Ресурси надалі використовуються для вироблення варіантів рішень шляхом обробки інформації, до якої входять етапи аналізу, розробки альтернатив і критеріїв вибору. Ці дії виконуються у функціональних підрозділах системи силами спеціалістів. Інформація після обробки у вигляді варіантів рішень надходить керівнику, що приймає рішення. Керівник одноосібно, або з залученням інших відповідальних осіб здійснює вибір варіанта — остаточного рішення, що спрямовується в об'єкт управління і забезпечується необхідними впливами.

Виходячи з попереднього аналізу, пропонуються визначення інформаційного ресурсу в державному управлінні та принципи його формування.

Інформаційний ресурс в державному управлінні — це сукупність документів, фактів, знань людей, спеціальних видів інформації в інформаційних системах органів державної влади, яка доступна для безпосереднього використання і зібрана на законних підставах з метою інформаційного забезпечення державного управління.

Для забезпечення ефективності функціонування інформаційної системи в державному управлінні необхідно забезпечити дотримання ряду принципів при формуванні інформаційного ресурсу:

- принцип відбору інформації — інформаційний ресурс повинен формуватись за критеріями репрезентативності, точності, своєчасності, актуальності, достатності, дієвості інформації;

- принцип розвитку — інформаційний ресурс повинен удосконалюватися у відповідності до вимог державного управління;

- принцип постійного нарощування — інформаційний ресурс повинен поповнюватися необхідною інформацією для розв'язування нових управлінських задач;

- принцип активності ресурсу — недостатність інформації і поява суперечностей призводить до необхідності розвитку ресурсу;

- принцип інтеграції — необхідність організації окремих компонентів інформаційного ресурсу в єдину систему, що забезпечує узгоджену їх взаємодію;

- принцип одноразового введення і багаторазового використання — введення інформації повинно бути повним і достатнім для забезпечення її використання всіма користувачами, які мають права доступу;

- принцип безпеки — наявність систем захисту і різних рівнів доступу до інформації;

- принцип гнучкості — можливість реагувати на зміни в зовнішньому середовищі і пристосовуватися до них;

- принцип взаємодії з ресурсами інших інформаційних систем;

- принцип децентралізації структури інформацій-

ного ресурсу — шляхом застосування технологій розподільної обробки інформації забезпечити фізичне наближення ресурсу до місць його використання.

Інформаційні ресурси забезпечують процеси, що відбуваються в інформаційних системах органів державного управління, які виробляють інформацію для керівників, що приймають рішення. Стан цього ресурсу є одним з найбільш вагомих факторів, який впливає на ефективність роботи системи державного управління.

ВИСНОВКИ

Проведено аналіз інформаційних ресурсів, що застосовуються в органах державного управління. Розглянуто такі ресурси, як: документи, факти і системи, люди, інші інформаційні ресурси. Пропонується узагальнена схема функціонування інформаційної системи в органах державного управління. Виходячи з аналізу інформації, що застосовується в органах державного управління, пропонуються визначення інформаційного ресурсу як сукупності документів, фактів, знань людей, спеціальних видів інформації в інформаційних системах органів державної влади, яка доступна для безпосереднього використання і зібрана на законних підставах з метою інформаційного забезпечення державного управління. Запропоновані принципи формування інформаційного ресурсу в державному управлінні — це принципи: відбору інформації, розвитку, постійного нарощування, активності, інтеграції, одноразового введення і багаторазового використання, безпеки, гнучкості, взаємодії з ресурсами інших інформаційних систем, децентралізації структури інформаційного ресурсу.

Література:

1. Закон України "Про інформацію" № 2657-ХІІ від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — N 48. — С. 650—669.

2. Закон України "Про Національну програму інформатизації" № 74/98-ВР від 04.02.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 27—28. — С. 181—193.

3. Олійченко І.М. Вдосконалення системи управління податковою інспекцією з використанням сучасних комп'ютерних технологій / І.М. Олійченко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. — 2000. — № 11. — С. 66—72.

4. Олійченко І.М. Менеджмент персоналу з використанням комп'ютерних технологій / І.М. Олійченко, В.В. Бондар, М.Ю. Дітковська // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. — 1999. — № 8. — С. 157—162.

5. Олійченко І.М. Удосконалення системи управління в КРУ Чернігівської області за допомогою сучасних комп'ютерних технологій / І.М. Олійченко, В.В. Бондар // Сіверянський літопис. — 1999. — № 6. — С. 195—200.

6. Ясенова І.С. Методи та моделі інформаційної технології управління навчальним навантаженням у вищому навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. технічних наук: спец. 05.13.06 "Інформаційні технології" / І.С. Ясенова. — К., 2008. — 22 с. *Стаття надійшла до редакції 29.10.209 р.*